

- kommunfullmäktige
- kommunstyrelsen
- övriga nämnder
- förvaltning

Policy för visselblåsarfunktionen

Fastställt av kommunstyrelsen 2022-01-11 § 5

Policy visselblåsarfunktionen

Bakgrund

Jönköpings kommun vill vara en öppen och ärlig organisation som arbetar för att motverka korruption och oegentligheter. Kommunen har en nolltolerans mot korruption och oegentligheter i den kommunala organisationen.

Som ett led i arbetet mot oegentligheter inrättades år 2013 en s.k. visselblåsarfunktion. Kommunfullmäktige beslutade 2017-12-06, § 322, om att uppdra åt Kommunstyrelsen att upprätta policy för visselblåsarfunktionen (Whistleblower).

Skydd för anmälare/uppgiftslämnare

År 2017 infördes i lag ett särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamheter. Den 17 december 2021 ersätts den av en ny lag¹ (lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden) som ytterligare skärper skyddet mot repressalier för personer som i ett arbetsrelaterat sammanhang rapporterar information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Det är anställda, arbetssökande, egenföretagare, volontärer, praktikanter, personer som ingår i ett företags förvaltnings- och ledningsorgan och aktieägare som omfattas av lagen.

Det införs även ändringar i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som innebär att vissa uppgifter omfattas av sekretess. Med allvarliga missförhållanden avses överträdelser av unionsrätten men även brott med fängelse i straffskalan eller därmed jämförliga missförhållanden. Det är tillräckligt att anmälaren genom larmet framför konkreta misstankar om allvarliga missförhållanden. Arbetsgivare får inte utsätta en arbetstagare för repressalier på grund av att arbetstagaren slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet.

Utöver det skydd som finns i lag accepterar Jönköpings kommun inte att en anmälare drabbas av repressalier för att ha lämnat in upplysning till kommunens visselblåsarfunktion i god tro.

Visselblåsarfunktion

Visselblåsarfunktionen i Jönköpings kommun är en kanal för samtliga som omfattas av lagen dvs anställda, arbetssökande, egenföretagare, volontärer, praktikanter, personer som ingår i förvaltnings- och ledningsorgan men även för förtroendevalda och allmänhet att kunna anmäla/tipsa om misstankar avseende allvarliga missförhållanden i den kommunala organisationen.

¹ Prop 2020/21:193

Sekretess för anmälare

Anmälan utgör allmän handling när den inkommit till visselblåsarfunktionen. Uppgiftslämnare behöver inte lämna namn och personuppgifter utan kan vara anonym. Genom ändring av OSL² kan uppgift som avslöjar anmälarens eller annan enskilds identitet hållas hemlig. Även om namn och uppgifter som möjliggör identifiering av personer kan omfattas av sekretess innebär det inte att övriga uppgifter i en anmälan omfattas av sekretess. Det görs en prövning i varje enskilt fall. Även om anmälan/tips görs anonymt ska uppgifterna behandlas med grundlighet och seriositet.

Sekretess för utredningen

Visselblåsarfunktionens utredningar utgör allmän handling då utredning färdigställt. Även i visselblåsarfunktionens utredning finns efter ändringar i OSL möjlighet att hålla enskildas identitet hemlig. I övrigt prövas uppgifterna i varje enskilt fall om de omfattas av sekretess enligt OSL.

Återkoppling till anmälare

Ansvarig för visselblåsarfunktionen ansvarar för att göra återkoppling till anmälare. Såvida anmälare är anonym saknas dock möjlighet att göra återkoppling.

Rapporteringskanaler

Uppgifter om oegentligheter kan lämnas genom skrivelse med traditionell postgång till Jönköpings kommun varvid det på kuvert kan anges ”Ref. visselblåsarfunktion” men även lämnas digitalt till funktionsbrevlåda. Anställda kan även med traditionella internkuvert skicka anmälan till ”Visselblåsarfunktionen”.

Anmälan via internkuvert utgör en intern rapporteringskanal medan övriga är såväl interna som externa rapporteringskanaler.

Uppgifters innehåll

För att underlätta utredning rekommenderas att anmälan/tips innehåller följande:

- Vilket allvarligt missförhållande/oegentlighet som misstänks ha begåtts.
- Vem som misstänks ha varit delaktig.
- Vilka verksamheter, nämnder eller bolag i kommunen som är berörda.
- Dokumentation eller andra uppgifter som kan underlätta fortsatt utredning.

Ansvar för visselblåsarfunktionens utredningar

Chefsjuristen svarar självständigt för visselblåsarfunktionens handläggning och utredning av anmälningar/tips. Visselblåsarfunktionen tar självständigt ställning till om missförhållande/oegentlighet ska polisanmälas.

Om uppgifter i anmälan/tips riktar sig mot chefsjuristen överlämnas ärendet till stadsdirektören. Om uppgifter i anmälan/tips riktar sig mot både chefsjurist och

² 32 kap 3 b § OSL

stadsdirektör överlämnas ärendet till kommunstyrelsens ledningsutskott för ställningstagande avseende vidare handläggning.

Missförhållanden eller oegentligheter

För att anmälan/tips ska utredas av visselblåsarfunktionen ska uppgifterna röra antingen misstankar om missförhållanden eller oegentligheter. Anmälningar/tips som uteslutande innehåller uppgifter rörande personers ledar- och chefsegenskaper, pedagogiska förmåga samt moral- och etik överlämnas av visselblåsarfunktionen till ordinarie linjeorganisation för eventuellt vidare handläggning.

Missförhållanden

Missförhållanden kan vara handlingar varigenom exempelvis lagstiftning allvarligt åsidosätts med fara för någons hälsa. Handlingen behöver dock inte vara en brottslig gärning utan kan även avse allvarligt olämpligt agerande såsom diskriminerande arbetsrutiner. Åsidosättande av unionsrätten utgör missförhållande även om handlingen inte utgör brottslig gärning.

Oegentligheter är ett begrepp som används för att beskriva ett allvarligt missförhållande där handlingen är olaglig.

Oegentligheter

Begreppet oegentlighet avser missförhållanden som rör misstanke om olagliga gärningar d.v.s. gärningar som kan bli föremål för polisanmälan såsom:

- Bedrägerier (till exempel oriktig bokföring, överträdelser av interna kontrollprocedurer, förskingring av tillgångar eller bedrägeri),
- Trolöshet mot huvudman som innebär att man missbrukar sin förtroendeställning gentemot någon annan då man fått i uppgift att sköta ekonomiska angelägenheter, kvalificerad teknisk uppgift eller ska övervaka skötseln av sådan uppgift och detta missbruk innebär skada för kommunen,
- Mutor och korruption (till exempel tagande eller givande av muta),
- Brott mot konkurrensrättslig lagstiftning (till exempel utbyte av priskänslig information, konkurrensskadlig samverkan)
- Allvarliga hot mot miljö, hälsa och säkerhet

Personer i ledande ställning (ledningsorgan)

Utifrån medborgarnas och samhällets förtroende är det av extra stor betydelse att personer i ledande ställning kan bli föremål för en objektiv och saklig granskning. Med personer i ledande ställning avses följande befattningar.

- Stadsdirektör
- Verkställande direktör för bolag inom Rådhus AB
- Förvaltningschefer
- Chefer ingående i respektive förvaltnings- och bolags ledningsgrupp

Arbetsrätt

Uppgifter till visselblåsarfunktionen kan föranleda såväl polisanmälan som arbetsrättsliga åtgärder. Även om uppgifter inte utgör skäl för polisanmälan kan de alltjämt utgöra skäl för arbetsrättsliga åtgärder. Ansvar för handläggning och utredning av eventuella arbetsrättsliga åtgärder åvilar i första hand ordinarie linjeorganisation och i andra hand kommunens centrala HR-avdelning.